

УДК 811.111 42 276,6:070,41

DOI 10.32840/cru2219-8741/2022.2(50).12

С. Ю. Жарко

кандидат філологічних наук
доцент кафедри видавничої справи та міжкультурних комунікацій
e-mail: Zharkosvju@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5301-6036
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
пр. Гагаріна, 72, м. Дніпро, Україна, 49131

П. О. Штепа

e-mail: bravo_bravissimo@ukr.net
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
пр. Гагаріна, 72, м. Дніпро, Україна, 49131

МАНІПУЛЯТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНАВГУРАЦІЙНІЙ ПРОМОВІ ПРЕЗИДЕНТА В. ЗЕЛЕНСЬКОГО

Мета дослідження – проаналізувати інавгураційну промову В. Зеленського для виявлення технологій прихованого впливу на масову свідомість.

Методологія дослідження. У статті застосовано методи лінгвістичного аналізу тексту, синтезу, а також описовий і структурно-семіотичний.

Результати. Неодмінною складовою політичної діяльності державних лідерів є інавгураційна промова. Вона спрямована на формування образу нового очільника й вирізняється способами та методами потенційного впливу на масову свідомість. У дослідженні окреслено сутність і особливості інавгураційної промови як окремого жанру політичного виступу. Виявлено, що технології маніпулювання, залучені до промови Президента України В. Зеленського, ґрунтуються на актуалізуванні архетипів, використанні автоматизмів, механізмів соціального контролю, апелюванні до цінностей та емоцій аудиторії. Доведено комплексний характер механізмів прихованого впливу, ключовим із яких є формування образу глави держави. Схарактеризовано виявлені прийоми: використання контрасту, «перенесення позитивного образу», «техніку якоріння», трюїзми, «такий самий, як ми всі» тощо.

Новизна. Проаналізовано наявні класифікації маніпулятивних технологій та подано комплексний аналіз технік прихованого впливу, використаних в інавгураційній промові В. Зеленського, які є специфічними психологічними прийомами, утіленими в тексті завдяки мовним засобам.

Практичне значення. Результати дослідження унаочнюють орієнтовну схему використання маніпулятивних технологій, яку може бути покладено в основу нових політичних виступів. Стаття засвідчує потенціал лінгвістичних образних засобів, вдало поєднаних із психологічними та іншими прийомами впливу, і може стати прикладом раціонального підходу до вивчення політичної комунікації для розуміння сенсу конкретного тексту.

Ключові слова: політична комунікація, інавгураційна промова, маніпулювання, класифікація, технології.

I. Вступ

«За часів усіх політичних устроїв, починаючи від самодержавності і закінчуючи демократією, лідери поклалися на силу слова як засіб переконання» [10]. Особливим жанром політичної риторики, що вирізняється яскравими мовними прийомами та різноманітними стратегіями впливу на свідомість і поведінку народу, є інавгураційна промова. Увагу науковців до зазначеного виду комунікації пояснює й те, що саме з нього новообраний президент починає публічне спілкування з народом, формує вектори своєї діяльності, спрямовані на подальший розвиток держави, задоволення інтересів електорату. На сьогодні маємо низку праць, у яких схарактеризовано інавгураційні промови колишніх президентів України (П. Порошенко, В. Януковича, В. Ющенко, Л. Кучми, Л. Кравчука), Німеччини (К. Вульфа, Й. Рау), США (Б. Обама, Д. Трамп), Франції (Е. Макрона). Прагматичні та мовностилістичні особливості виступів державних лідерів, а також прийоми й засоби впливу на масову свідомість висвітлено, зокрема, у працях О. Варецької, М. Зайцевої, Н. Мараховської, С. Романюк, О. Рудої, О. Семотюк, Н. Формановської. Утім, вивчення інавгураційних промов обмежене або виявленням суто мовних засобів впливу, або ж аналізом стратегій психологічного маніпулювання. Актуальним залишається по-

глиблення й узагальнення накопичених у цій царині напрацювань з метою окреслення специфіки прихованих технологій, реалізованих завдяки вербальним та невербальним засобам.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Мета дослідження – проаналізувати інавгураційну промову В. Зеленського для виявлення технологій прихованого впливу на масову свідомість. Вибір об'єкта дослідження пояснюємо кількома причинами. По-перше, це промова чинного президента, яка містить настанови, дотримувані в Україні сьогодні. По-друге, аналізований текст – звернення очільника нової формації, який не мав на момент виступу політичного досвіду, що викликало скептичне ставлення багатьох українців до В. Зеленського як до можливого президента. Тож цілком обґрунтованим є зацікавлення вибором спектра прийомів, покладених в основу звернення нового державного лідера з метою завоювати довіру свого народу. Окрім цього, дослідження таких текстів уможливить подальше осмислення характеру політичної комунікації між владою та народом України, дозволить простежити розвиток демократичних процесів у досить молодій державі.

У ході дослідження використано низку методів: описовий – для висвітлення теоретичних аспектів маніпуляції й маніпулятивних технологій, а також інавгураційної промови як різновиду політичної комунікації; лінгвістичного аналізу тексту, синтезу, структурно-семіотичний, завдяки яким було виявлено й проаналізовано вербальні засоби впливу та механізми прихованого керування реципієнтом.

III. Результати

Інавгураційна промова належить до недостатньо вивчених жанрів політичної комунікації, який, на думку С. Романюк, є пограничним. Авторка пояснює це тим, що зазначеному тексту властиві ознаки й офіційно-ділового (урегулювання політичних відносин, уживання специфічної нейтральної лексики), і публіцистичного (патетичність, метафоричність тощо) стилю [7].

Інавгураційна промова – завчасно підготовлений виступ на гострополітичну тему, який містить «позитивні чи негативні оцінки, обґрунтування, конкретні факти, накреслені плани, перспективу політичних змін» [6, с. 201]. Це перше офіційне звернення новообраного керівника держави до народу, виголошене під час легалізування повноважень президента. Більшість інавгураційних промов висвітлюють основні традиції й цінності, які панують наразі в країні та спрямовані на об'єднання нації. Отже, перед президентом стоїть досить складне завдання – сформулювати загальну стратегію подальшого «руху» держави, перспективи її розвитку та окреслити місце й позиції на політичній арені [8, с. 132].

Щоб викликати довіру виборців, переконати їх у доцільності сприймання певних думок, ідеологічних настанов, новообраний очільник застосовує різні технології маніпулювання. Ними вважають сукупність методів, прийомів і засобів послідовного прихованого впливу на об'єкт, якими послуговуються для досягнення бажаних результатів. На думку О. Дяченко, «конкретний набір технологій, прийомів і засобів впливу формується залежно від якісних характеристик суб'єкта, сфери застосування та мети маніпуляції» [2, с. 97].

За Н. Матушевською, маніпуляція є засобом прихованого впливу, спрямованого на психічні структури аудиторії. Комунікатор, що здійснює такий вплив, прагне скорегувати думки, наміри, а отже, і поведінку людей відповідно до своїх цілей [6]. Л. Лападат і М.-М. Лападат трактують маніпуляцію як комунікативний акт, що має під собою використання ефективних методів подання інформації для переконання реципієнтів [11]. Отже, маніпулювання – різновид соціально-психологічного впливу, здійснюваний завдяки майстерному використанню лінгвальних ресурсів. Аналіз вербальної об'єктивації маніпулятивної стратегії, на думку Н. Деренчук, сприяє втіленню певної комунікативної інтенції [1, с. 357].

На сьогодні немає загальноприйнятої класифікації технологій маніпулювання загалом. Дослідники зазвичай або не пропонують власних типологій, або зовсім не акцентують на них уваги. Найбільш ґрунтовно опрацьовано маніпулятивні техніки в ЗМІ.

Так, Н. Лігачова, Н. Черненко, С. Іванов і С. Дацюк в інформаційно-аналітичних програмах українського телебачення виокремлюють такі маніпулятивні технології: наклеювання ярликів, повторення, ствердження (без аргументації), використання риторичних запитань, напівправа, ефект присутності, констатація факту (видавання бажаного за здійснене), відволікання уваги, принцип контрасту (для непрямого звинувачення політичних суперників), психологічний шок (зниження рівня критичності сприймання за допомогою новин про надзвичайні події) тощо [5].

О. Чубатенко технології впливу розподіляє на прямі і приховані, рекламні і нерекламні тощо, проте наводить лише низку конкретних методів впливу (підтасування фактів, наклеп, навішування ярликів тощо), не розкриваючи суті жодного [9].

Аналізуючи інавгураційні промови Д. Трампа, Е. Макрона та П. Порошенка, В. Сулай та О. Гудошник виявляють такі мовні стратегії та прийоми: формування образу спільного ворога; використання семантично змістовних слів; уживання особових займенників «я», «ми», «ви» та інклюзивних конструкцій; застосування узагальнень і номіналізацій; уведення художніх тропів, риторичних, окличних речень; цитування першоджерел або відомих персон для підвищення авторитетності оратора [8, с. 133].

Отже, дослідження технологій прихованого впливу в промові В. Зеленського здійснюємо на основі наведених вище класифікацій, пристосовуючи їх до вибраного жанру.

Ключовою технологією, як нам здається, є формування й поширення образу політичного діяча. Відомо, що образи мають сильний потенціал психологічного впливу, механізм якого ґрунтується на асоціації між іміджем і потребою, яка тому релевантна, мотиваційною настановою чи устремлінням. Змодельовані образи лідерів спрямовують на «потрібні» клішовані риси об'єкта, що лежать в основі соціально-політичних орієнтирів. Унаслідок такого впливу шкалу оцінювання політика спрощують до «чорного – білого» [4].

В інавгураційній промові В. Зеленський постає в двох іпостасях. Для народу він покровитель – владна людина, готова бути для нього другом і опорою в складні часи: *«Протягом свого життя я намагався робити все, щоб українці посміхалися <...> Тепер я робитиму все, щоб українці принаймні більше не плакали»*.

Промовець стверджує: *«...Кожен з нас Президент»*. Тому, виголошуючи фрази *«І ми маємо бути єдині»; «Ви повинні їхати в Україну не в гості, а додому»; «Ми повинні стати ісландцями у футболі...»*, не наказує, а формує вектор на спільну з народом боротьбу за майбутнє. Навіть уживаючи форми наказового способу, говорить доброзичливо: *«...Привезіть, будь ласка, свої знання, досвід і ментальні цінності»; «Згадайте, будь ласка, збірну Ісландії...»*. Далі акценти зміщуються: промовець апелює вже не до архетипу, а до сконструйованого образу слуги народу: *«Ми збудуємо країну інших можливостей. <...> А для цього до влади повинні прийти люди, які будуть служити народу»*.

Про налаштованість В. Зеленського на згуртування населення держави свідчить також перехід на російську під час звертання до російськомовних українців, як до своїх: *«І Крим, і Донбас – це наша українська земля. Де ми втратили найголовніше. Це – люди. І сьогодні мы должны возвращать их сознание. Вот что мы потеряли»*.

Водночас, апелюючи до політиків, В. Зеленський постає в образі хазяїна (господаря), готового звільнити високопосадовців, розпустити парламент, ухвалити закони й визначити строк виконання своїх вимог. Він підвищує голос і змінює темп мовлення, використовує форми наказового способу дієслів: *«І я не розумію наш уряд, який тільки розводить руками й каже: ми нічого не можемо зробити. Неправда. Можете. Ви можете... звільнити свої місця... Зробіть це. Зробіть це. Я думаю, що люди це оцінять»*.

Прикметним є прийом контрасту, що працює на основі психологічних автоматизмів. Він допомагає сформувати певну оцінку, додатково підкреслити значущість фактів, обставин: *«...Європа – не десь там. Європа ось тут (у голові – ред.)»; «І це – наша спільна мрія. Але у нас є і спільний біль»* тощо. Зазначене вище зіставлення двох мов також є прикладом цього методу.

В. Зеленський застосовує прийом «концентрування на кількох рисах чи особливостях», окреслюючи три найактуальніші вектори майбутніх президентських дій: перетворення України на об'єднану державу з європейськими цінностями; повернення втрачених територій (Донбасу, Криму); зміну нинішніх представників влади на «слуг народу». Суть прийому полягає в тому, що йдеться лише про найактуальніші питання, інші – замовчуються.

Глава України широко використовує трюїзми, наприклад: *«Історія – несправедлива. Це правда. Не ми почали цю війну. Але нам цю війну закінчувати»*. Або: *«Ми всі українці: не існує більших чи менших, правильних чи неправильних. Всі українці. Від Ужгорода до Луганська. Від Чернігова до Сімферополя. У Львові, Харкові, Донецьку, у Дніпрі й в Одесі – ми всі українці. І ми маємо бути єдині. Адже тільки тоді – ми сильні»*. Суть технології полягає в тому, що зміст таких текстових фрагментів не є новим, тому аудиторія не може з ними не погодитися. Тож до банальних істин приєднують певні навіювані позиції та інструкції (повернення до батьківщини тощо).

В інавгураційній промові також реалізовано технологію «вибір без вибору», що дозволяє автоматизувати реакцію людей, запобігти тому, щоб слухачі шукали третій варіант. Так, В. Зеленський нібито радить політикам, як поліпшити стан України, проте наводить лише вигідні для себе шляхи досягнення цієї мети: *«Ви можете взяти аркуш, взяти ручку і звільнити свої місця для тих, хто буде думати про наступні покоління, а не про наступні вибори!»* Очевидно, що іншим варіантом є ігнорування «пропозиції».

Також промовець вдається до «техніки якоріння», вводячи до тексту образи, які пробуджують у мас сталі асоціації й почуття – повторювану реакцію. Головним якорем у промові є діти. Неодноразово згадуючи їх, В. Зеленський викликає в слухачів почуття відповідальності й загалом приємні емоції: *«Після моєї перемоги на виборах мій шестирічний син сказав: «<...> Виходить, що... я... теж президент?!» І тоді це прозвучало як жарт дитячий, але згодом я зрозумів, що насправді це істина»; «Відсьогодні кожен з нас несе відповідальність за країну, яку ми залишимо своїм дітям»*. Подібним до цього прийому є використання низки лексем, що стосуються основних цінностей та думок конкретного суспільства: «перемога», «вірність», «розквіт», «дім», «гідність», «земля», «об'єднуватися», «національна ідея», «мир», «сміливість», «честь», «повага», «захисник», «армія», «родина» тощо. Кожне із цих слів зокрема не зумовлює сталу реакцію:

сукупність одиниць викликає позитивні асоціації, адже апелює до патріотизму українців, їхнього прагнення закінчити війну й жити мирно. Так аудиторію програмують на позитивне сприймання промови та ставлення до її автора, оскільки він розділяє цінності народу й засуджує тих, хто ними нехтує: «...Нас 65 мільйонів. Тих, кого народила українська земля»; «Там, на передовій, немає чвар і розбрату, там є сміливість і честь»; «Ті, хто втратив власний дім... І ті, хто відчинив двері власного дому, розділивши біль. І кожен з нас – заробітчанин. Ті, хто не знайшов себе вдома, а знайшов заробіток на чужині... Ті, хто в боротьбі із бідністю змушений втрачати власну гідність».

У тексті також застосовано метод об'єктивного підходу, що полягає в підбиранні фактів і «відгнітому» їх коментуванні, яке вказує на хибну тенденцію. Так, В. Зеленський каже: «*І моє обрання доводить: громадяни втомились від досвідчених, системних, надутих політиків...*» З одного боку, довірити посаду президента молодій людині, сферою діяльності якої був шоу-бізнес, дійсно означає прагнути до «нових обличчя» і сучасного підходу до комунікації. З іншого – уміле коментування дозволяє подати досвід як нібито негативні риси, виправдовуючи в такий спосіб їх брак у нового керівника держави і його оточення. Зазначений ефект промовець обґрунтовує такою «тенденцією»: «*Дозвольте мені, будь ласка, процитувати одного американського актора, який став класним американським президентом: "Уряд не вирішує наших проблем. Уряд і є нашою проблемою"*». Із цього фрагмента випливає висновок, що діячі культури стають «класними» політиками.

Не оминає В. Зеленський і прийому «наклеювання ярликів», що полягає в поданні об'єктів мовлення як небажаних, підозрілих тощо та збуджує вже сформовані в аудиторії стереотипи. Цю технологію втілено в негативному зображенні діяльності попередників: «...*Громадяни втомились від... політиків, які за 28 років створили країну можливостей. Можливостей "відкатів", "потоків", "дерибанів"*»; «*Безумовно, окрім війни, є ще багато бід, які роблять українців нещасливими. Це шокуючі тарифи, принизливі зарплати і пенсії, болючі ціни, неіснуючі робочі місця*» тощо. Мовець зумисне не згадує про досягнення колишньої влади, надмірно акцентуючи увагу лише на недоліках її діяльності. Технологія дозволяє протиставити В. Зеленського його попередникам як людину, яка має намір працювати на благо народу.

Технологію «перенесення позитивного образу» В. Зеленський застосовує, говорячи: «*Згадайте збірну Ісландії з футболу на чемпіонаті Європи. Коли дантист, режисер, пілот, студент і прибиральник билися й захищали честь своєї країни. І зробили це, хоча ніхто не вірив. І це наш шлях. Ми повинні стати ісландцями у футболі, ізраїльтянами – в обороні рідної землі, японцями – у технологіях, швейцарцями – в умінні щасливо жити одне з одним, незважаючи на будь-які розбіжності*». Таким чином він прагне активізувати увагу слухачів. По-перше, цей прийом спонукає їх поставити знак дорівнює між «початком нової епохи» в Україні й можливістю для народу набути якостей, якими наділено стереотипні образи представників зазначених національностей. По суті, аудиторія вже ототожнює себе з «розумними японцями», «урівноваженими швейцарцями» тощо. По-друге, метод проєкціює переваги такої еволюції держави на образ самого промовця як гаранта відповідного результату. Простежуємо також «перенесення» Р. Рейган – В. Зеленський («*Дозвольте мені процитувати одного американського актора...*»).

Наведену технологію в інавгураційній промові поєднано з «методом історичних аналогій». Він дозволяє, по-перше, сформулювати лояльність до мовця: президент не випадково вводить незвичний приклад словом «згадайте», у такий спосіб визнаючи слухачів не менш ерудованими за себе. По-друге, зробити текст більш вагомим, адже історія містить приклади майже будь-чого, що становить мету оратора.

У виступі реалізовано також техніку, спрямовану на активізацію психологічних механізмів соціального контролю, – метод «такий самий, як ми всі». В. Зеленський ідентифікує себе з народом, тому наголошує на тому, що кожний українець – президент, а також повторює слова «спільний»: «*Це не моя, це наша спільна перемога. І це – наш спільний шанс. За який ми несемо спільну відповідальність*» тощо. Ефект посилено частим уживанням займенників «ми» в усіх формах (33 рази) і «наш» (17 разів): «*Ми обрали шлях до Європи*»; «*І це – наша спільна мрія*» тощо.

В. Зеленський також застосовує прийом «підбирання аргументів», які містять «позитивну» апеляцію до психічного задоволення аудиторії від прийняття інформації і самого мовця. Найголовнішим тут є наведений приклад з історії футболу, який мовець резюмує фразою «*І зробили це, хоча ніхто не вірив*». Такий висновок стає обґрунтуванням слів «*І це наш шлях*», фундамент для яких готує припущення: «*А може, це і є наша національна ідея? Об'єднавшись – зробити неможливе. Всупереч усьому!*»

Застосування методу «превентивні відповіді» дозволяє вирахувати «критичні» теми й прокоментувати їх, у такий спосіб убезпечившись від «незручних» запитань і коментарів: «*Мене часто питали: "А на що ви готові заради припинення вогню?" Дивне питання. А на що готові ви заради життя близьких вам людей? Можу запевнити: задля того, щоб наші герої більше не гинули, я готовий на все. І я точно не боюсь ухвалювати складні рішення, я готовий втрачати свою популярність, свої рейтинги, і якщо буде потрібно – я без вагань готовий втра-*

тити свою посаду, щоб тільки настав мир. Не втрачаючи наших територій». Формально запитання прозвучало, проте відповідь досить узагальнена та апелює до цінностей, завдяки чому видається гідною довіри.

Завдяки технології прогнозування за позитивним сценарієм промовець підтримує піднесений емоційний стан аудиторії, спростовує сумніви щодо правильності та дієвості майбутніх своїх рішень: «...І коли Європа буде ось тут (у голові. – ред.)... – вона буде в Україні»; «Все це [знання, досвід і ментальні цінності тих, хто поїхав з України] допоможе нам почати нову епоху» тощо.

Оратор вдається також до методу «відвертість заяви», забезпечуючи довірчість і натякаючи на нечесність, нещирість попередників: «Чесно кажучи, мені здається, що це формулювання не зовсім коректне»; «Це – я відчував так серцем – це була не тільки моя робота, правда, це була моя місія» тощо.

Як бачимо, загалом інавгураційну промову реалізовано як «сценарій “проблема – розв’язання”», у якому мовець позиціонує себе як дієвий «засіб» впоратися із завданнями. Він описує ситуацію (визначення уряду головною проблемою України); пропонує способи її подолання (заміна попередніх політиків); запевняє аудиторію (виголошення наказів у кінці промови). Переходячи від обіцянки «Ми збудуємо країну інших можливостей» до справжнього розпуску парламенту, мовець також застосовує метод «акцентування на простоті й швидкості дістання ефекту» (технологію також реалізовано замовчуванні стратегічних дій).

IV. Висновки

Інавгураційну промову В. Зеленського запрограмовано на формування довірливих стосунків між новим очільником держави та народом. Водночас її текст досить емоційний, образний, що доводить «пограничний» статус цього жанру. Промова вибудована на основі цілої низки прийомів прихованого психологічного впливу, реалізованих, зокрема, завдяки мовним засобам. Загалом виявлено було технології маніпулювання, які ґрунтуються на архетипах, автоматизмах, цінностях та емоціях, механізмах соціального контролю, особливостях міркування. Ключовою є технологія формування образу керівника, базована на апелюванні до архетипів. Ефекту впливу промовець досягає завдяки прийому контрасту, «техніці якоріння», трюїзмам, методу «такий самий, як ми всі» тощо. Ці та інші маніпулятивні засоби тісно пов’язані один з одним і демонструють комплексний характер технологій впливу на масову свідомість. Таке нашарування дає змогу скеровувати реакції мас у «потрібному» напрямі, підтримувати певне емоційне тло, активізувати уяву кожного члена аудиторії, що забезпечує промовцеві народну підтримку, незважаючи на виняткову неконкретність офіційного звернення.

Список використаної літератури

1. Деренчук Н. Особливості формування маніпулятивної стратегії в українському політичному дискурсі. 2016. URL: https://dspu.edu.ua/filol_gum/wp-content/uploads/2016/04/2016-40.pdf (дата звернення: 17.03.2022).
2. Дяченко О. В. Застосування засобів мовно-маніпулятивної політичної діяльності в сучасних політичних процесах : дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Одеса : Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, 2018. URL: <https://pdpu.edu.ua/doc/vr/2019/diachenko/dis.pdf> (дата звернення: 20.03.2022).
3. Інавгураційна промова Президента України Володимира Зеленського. 2019. URL: <https://www.president.gov.ua/news/inavguracijna-promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelensk-55489> (дата звернення: 20.01.2021).
4. Костельнюк М. М. Маніпуляційні технології в політичних процесах: термінологічний інструментарій. 2018. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2018_21_5_17 (дата звернення: 10.02.2022).
5. Лігачова Н. Л., Черненко С. М., Іванов В. Ф., Дацюк С. А. Телебачення спецоперацій. Маніпулятивні технології в інформаційно-аналітичних програмах українського телебачення: моніторинг, методи визначення та засоби протидії. Рекомендації щодо принципів відкритої редакційної політики телеканалів. Київ : Телекритика, 2003. 266 с.
6. Матушевська Н. В. Мовна маніпуляція як різновид маніпулятивного впливу. 2016. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/20415/1/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf> (дата звернення: 16.03.2022).
7. Романюк С. Лінгво-стилістичні особливості інавгураційної промови (на прикладі виступу Президента України П. Порошенка). 2015. URL: https://www.researchgate.net/publication/339941883_Lingvo-stilisticni_osoblivosti_inavguracijnoi_promovi_na_prikلامي_vistupu_Prezidenta_Ukraini_P_Porosenka_Linguistic_and_stylistic_characteristics_of_the_inaugural_address_illustrated_with_an_example_o (дата звернення: 16.02.2022).
8. Сулай В. В., Гудошник О. В. Мовні стратегії політичної риторики на прикладі інавгураційних промов президентів. 2018. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/zbirniki/fszmk/program_5b0548972cb77.pdf (дата звернення 20.03.2022).
9. Чубатенко О. М. Маніпулятивні технології у виборчих процесах України. 2020. URL: http://politicus.od.ua/4_2020/11.pdf (дата звернення: 20.03.2022).

10. Charteris-Black, J. *Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor*. Houndmills ; Basingstoke ; Hampshire ; New York : Palgrave Macmillan, 2005. 239 p.
11. Lăpădat, L., Lăpădat, M.-M. *Interpreting Manipulation in the Process of Political Communication*. URL: http://cis01.central.ucv.ro/revistadestiintepolitice/files/numarul68_2020/12.pdf (date of request: 21.03.2022).

References

1. Derenchuk, N. (2016). *Osoblyvosti formuvannia manipulyativnoi stratehii v ukrainskomu politychnomu dyskursi* [Peculiarities of manipulative strategy formation in Ukrainian political discourse]. Retrieved from https://dspu.edu.ua/filol_gum/wp-content/uploads/2016/04/2016-40.pdf [in Ukrainian].
2. Djachenko, O. V. (2018). *Zastosuvannia zasobiv movno-manipulyativnoi politychnoi diialnosti v suchasnykh politychnykh protsesakh* [Application of means of language-manipulative political activity in modern political processes]. (Candidate's thesis). Odesa: South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky. Retrieved from <https://pdpu.edu.ua/doc/vr/2019/diachenko/dis.pdf> [in Ukrainian].
3. Volodymyr Zelensky's inaugural address [Inauguration promo of the President of Ukraine Volodymyr Zelensky]. (2019). Retrieved from <https://www.president.gov.ua/news/inavguracijna-promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelensk-55489> [in Ukrainian].
4. Kosteljnjuk, M. M. (2018). *Manipulyatsiini tekhnolohii v politychnykh protsesakh: terminolohichni instrumentarii* [Manipulation technologies in political processes: terminological tools]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Grani_2018_21_5_17 [in Ukrainian].
5. Lighachova, N. L., Chernenko, S. M., Ivanov, V. F., & Dacjuk, S. A. (2003). *Telebachennia spetsoperatsii. Manipulyativni tekhnolohii v informatsiino-analitychnykh prohramakh ukrainskoho telebachennia: monitorynh, metody vyznachennia ta zasoby protydii. Rekome-ndatsii shchodo pryntsyviv vidkrytoi redaktsiinoi polityky telekanaliv* [Television of special operations. Manipulative technologies in the information-analytical programs of Ukrainian television: monitoring, methods of determining and controlling the countering. Recommendations concerning principles of editorial policy of TV channels]. Kyiv: Telekrytyka [in Ukrainian].
6. Matushevsjka, N. V. (2016). *Movna manipulyatsiia yak riznovyd manipulyativnoho vplyvu* [Language manipulation as a kind of manipulative influence]. Retrieved from <http://eprints.zu.edu.ua/20415/1/%D0%9C%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0.pdf> [in Ukrainian].
7. Romanjuk, S. (2015). *Linhvo-stylistychni osoblyvosti inavhuratsiinoi promovy (na prykladi vystupu Prezydenta Ukrainy P. Poroshenka)* [Linguistic and stylistic characteristics of the inaugural address (illustrated with an example of President Petro Poroshenko's inaugural speech)]. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/339941883_Lingvo-stilisticni_osoblivosti_inavguracijnoi_promovi_na_prykladi_vistupu_Prezidenta_Ukrainy_P_Poroshenka_Linguistic_and_stylistic_characteristics_of_the_inaugural_address_illustrated_with_an_example_o [in Ukrainian].
8. Sulay, V. V., & Hudoshnyk, O. V. (2018). *Movni stratehii politychnoi rytoryky na prykladi inavhuratsiinykh promov prezidentiv* [Language Strategies of Political Rhetoric on the Example of the Inauguration Speeches of the Presidents]. Retrieved from https://www.dnu.dp.ua/docs/zbirniki/fszmk/program_5b0548972cb77.pdf [in Ukrainian].
9. Chubatenko, O. M. (2020). *Manipulyativni tekhnolohii u vyborchykh protsesakh Ukrainy* [Manipulative technologies in the election processes of Ukraine]. 2020. Retrieved from http://politicus.od.ua/4_2020/11.pdf [in Ukrainian].
10. Charteris-Black, J. (2005). *Politicians and Rhetoric: The Persuasive Power of Metaphor*. Houndmills; Basingstoke; Hampshire; New York: Palgrave Macmillan [in English].
11. Lăpădat, L., & Lăpădat, M.-M. (2020). *Interpreting Manipulation in the Process of Political Communication*. Retrieved from http://cis01.central.ucv.ro/revistadestiintepolitice/files/numarul68_2020/12.pdf [in English].

Стаття надійшла до редакції 15.05.2022.

Received 15.05.2022.

Zharko S., Shtepa P. Manipulative Technologies in V. Zelenskyy's Inaugural Address

Research purpose – to analyze V. Zelensky's inaugural address to identify technologies of hidden influence on mass consciousness.

Research methodology. In the article, we applied methods of linguistic analysis of the text, synthesis and also descriptive and structural-semiotic ones.

Results. Inaugural addresses are an integral part of political activities of state leaders. Such texts aim to the image building of a new manager and stand out by methods of a potential influence on mass consciousness. In the research, the essence and specificities of an inaugural address as a separate genre of political speech are described. It has been discovered that the technologies of manipulation involved in the inaugural address of the President of Ukraine V. Zelensky are based on the actualization of archetypes, the use of automatisms, mechanisms of social control, the appeal to

the values and emotions of the audience. We have proved the complex nature of the mechanisms of the latent influence. Among those mechanisms, image building of the head of state has been a key one. There is a characteristic of revealed techniques: use of with contrast, «transferring a positive image», «anchoring technique», truisms, «just like the rest of us», etc.

Novelty. The presented classifications of manipulative technologies are analyzed and the complex analysis of the techniques of the latent influence used in V. Zelensky's inaugural address is filed. These latter are specific psychological techniques embodied in the text through the linguistic means.

Practical implications. The results of our research illustrate an indicative application scheme for manipulative technologies, that can be adopted as a basis of new political speeches. The article indicates the potential of linguistic expressive means combined successfully with psychological and other methods of influence and can become an example of a rational approach to political communication for understanding the meaning of a particular text.

Key words: political communication, inaugural address, manipulation, classification, technology.

Żarko S., Sztepa P. Technologie manipulacyjne w przemowie inauguracyjnej prezydenta W. Zeleńskiego

Cel badania. Przeanalizować przemowę inauguracyjną W. Zeleńskiego w celu ujawnienia technologii ukrytego wpływu na świadomość masową.

Metodologia badania. W niniejszym artykule zastosowano metody lingwistycznej analizy tekstu, syntezy, a także metodę opisową i strukturalno-semiotyczną.

Wyniki. Przemowy inauguracyjne są integralną częścią działalności politycznej przywódców państwowych. Takie teksty mają na celu formowanie obrazu nowej osoby prowadzącej i wyróżniają się sposobami oraz metodami potencjalnego wpływu na świadomość masową. W niniejszym badaniu określono istotę oraz osobliwości przemowy inauguracyjnej jako odrębnego gatunku wystąpienia politycznego. Wykryto, że zastosowane w przemowie Prezydenta Ukrainy W. Zeleńskiego technologie manipulacyjne opierają się na aktualizacji archetypów, wykorzystaniu automatyzmów, mechanizmów kontroli społecznej, apelowaniu do wartości oraz emocji publiczności. Udowodniono złożony charakter mechanizmów ukrytego wpływu, w którym formowanie obrazu głowy państwa występuje kluczowym procesem. Scharakteryzowano zidentyfikowane techniki: wykorzystanie kontrastu, «przeniesienie pozytywnego obrazu», «technika zakotwiczenia», truizmy, «taki samy, jacy wszyscy jesteśmy» itd.

Nowość. Przeanalizowano dostępne kwalifikacje technologii manipulacyjnych oraz podano wszechstronną analizę technik ukrytego wpływu, zastosowanych w przemowie inauguracyjnej W. Zeleńskiego, które są specyficznymi technikami psychologicznymi, wcielonymi w tekst za pomocą środków językowych.

Znaczenie praktyczne. Wyniki niniejszego badania ilustrują orientacyjny schemat wykorzystania technologii manipulacyjnych, który można wykorzystać jako podstawę dla nowych wystąpień politycznych. Artykuł zaświadcza potencjał lingwistycznych środków obrazowych, skutecznie połączonych z psychologicznymi oraz innymi technikami wpływu, i może być przykładem racjonalnego podejścia do badania komunikacji politycznej w celu zrozumienia sensu konkretnego tekstu.

Słowa kluczowe: komunikacja polityczna, przemowa inauguracyjna, manipulacja, klasyfikacja, technologie.